

Running head: TOEZICHT EN PROBLEMEN IN MIGRANTENGEZINNEN

Universiteit Leiden
Faculteit Sociale Wetenschappen
Master Orthopedagogiek

Universiteit Leiden

Master thesis

Weet u waar uw kinderen zijn?

De problemen die kinderen uit migrantegezinnen ervaren, in relatie tot de
betrokkenheid van de ouders bij hun dagelijks leven.

Tessa Bruggemann, 0779784

Begeleiders: prof. dr. P.H. Vedder & dr. M. van Geel

November 2013

Samenvatting

In deze studie zijn de problemen onderzocht die kinderen uit niet-westerse migrantengezinnen met een lage SES ervaren en het inzicht van ouders in deze problemen, in samenhang met de hoeveelheid toezicht en gezamenlijke activiteiten. Ook zijn de gemiddelde verschillen tussen jongens en meisjes onderzocht in de hoeveelheid psychische problemen die zij ervaren, de mate van toezicht en de hoeveelheid gezamenlijke activiteiten met ouders. Voor dit onderzoek is een dagboek ontwikkeld dat door ouders en kinderen is ingevuld. De SDQ is als indicator gebruikt voor het meten van de hoeveelheid problemen die kinderen ervaren. De aanvullende vragen van de SDQ zijn ingevuld door ouders en kinderen om het inzicht te meten in de psychische problematiek. De studie is verricht bij 38 kinderen uit niet-westerse migrantengezinnen met een lage sociaal-economische status (SES), waarvan 22 jongens (57,9%) en 16 meisjes (42,1%) van 10 tot 12 jaar oud ($M = 11.2$, $SD = .82$). In niet-westerse migrantengezinnen met een lage SES geeft 22.7% van de ouders aan dat er veel tot ernstige problemen spelen bij hun zoons in vergelijking tot 43.7% van de dochters. Uit de resultaten blijkt dat de hoeveelheid gezamenlijke activiteiten en de mate van toezicht die ouders en kinderen rapporteren, geen sterke samenhang heeft met de hoeveelheid inzicht die ouders hebben in problemen die kinderen ervaren. De gemiddelde verschillen tussen jongens en meisjes zijn niet significant, in de mate van toezicht, de hoeveelheid gezamenlijke activiteiten met ouders en de hoeveelheid problemen die spelen. Een hogere mate van toezicht die ouders in huis rapporteren blijkt echter wel een marginaal significante voorspeller te zijn voor meer psychische problemen bij kinderen die opgroeien in niet-westerse migrantengezinnen.

Keywords: ouderlijk toezicht, lage SES, psychische problematiek, niet-westerse migrantengezinnen.

Weet u waar uw kinderen zijn? De problemen die kinderen uit migrantengezinnen ervaren, in relatie tot de betrokkenheid van de ouders bij hun dagelijks leven.

De 'immigrant paradox' beschrijft het opvallend verschijnsel dat kinderen die opgroeien in migrantengezinnen van de eerste generatie een superieur adaptatie patroon ontwikkelen in vergelijking met autochtone kinderen (Van Geel & Vedder, 2010). Opmerkelijk is dat kinderen die opgroeien bij ouders uit migrantengezinnen van de tweede generatie, in een lager sociaal-economisch milieu een adaptatiepatroon ontwikkelen dat niet superieur is, maar vergelijkbaar aan dat van autochtone kinderen. Een verklaring voor de ontwikkeling van het superieure adaptatie patroon is de sterke verbondenheid van kinderen uit migrantengezinnen met de etnische cultuur uit het land van herkomst (Berry, Phinney, Sam, & Vedder, 2006; Fuligni, 1997; Van Geel & Vedder, 2010).

Een groot percentage van de kinderen uit deze migrantengezinnen groeit in Nederland op in een laag sociaal-economisch milieu (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2010). Kinderen uit dergelijke sociaal-economische milieus ontwikkelen zichzelf vaak op een lager sociaal emotioneel functioneringsniveau door een gebrek aan adequate ondersteuning en zelfontplooiingsmogelijkheden (Bradley & Corwyn, 2002). Zij lopen bovendien meer risico om in aanraking te komen met de negatieve invloed van criminaliteit en geweld (Guerra, Huesmann, Tolan, Van Acker, & Eron, 1995). Kinderen die opgroeien in een migrantengezin van de eerste generatie, komen minder vaak in aanraking met agressie en delinquent gedrag dan autochtone kinderen (Harris, 2000). De hoeveelheid problemen die kinderen ervaren wordt beïnvloed door de mate waarin de ouders toezicht houden op hun vrijetijdsbesteding (Barnes & Farrell, 1992; Vazsonyi & Flannery, 1997).

Het merendeel van onderzoeken naar de betrokkenheid van ouders is verricht bij Europese of Amerikaanse kinderen die opgroeien in een middenklasse gezin (Smetana, 2008). Er is opmerkelijk weinig onderzoek verricht naar de betrokkenheid van ouders in gezinnen met een andere etnische, culturele of sociaal-economische achtergrond. Toch vormen de culturele normen en waarden een belangrijke en invloedrijke factor binnen de ouder-kindrelatie, in de mate van toezicht en de dagelijkse betrokkenheid

(Brown, Bakken, Nguyen, & Von Bank, 2007). Dit onderzoek richt zich specifiek op kinderen die opgroeien in niet-westerse migrantengezinnen, in een laag sociaal-economisch milieu.

Toezicht

De puberteit is een risicovolle periode in de ontwikkeling van het kind, waarin het sneller verkeerde vrienden krijgt of gedragsproblemen ontwikkelt (Jessor, Van Den Bos, Vanderryn, Costa, & Turbin, 1995). Als kinderen in de puberteit komen houden ouders minder direct toezicht en kinderen brengen steeds meer tijd door met leeftijdsgenoten (Pagani, Tremblay, Vitaro, Kerr, & McDuff, 1998). Sterker nog, ouders zijn het grootste deel van de dag niet fysiek aanwezig bij de ervaringen waar kinderen dagelijks aan worden blootgesteld gedurende de puberteit (Smetana, 2008).

In buurten waar migrantenkinderen opgroeien in een laag sociaal-economisch milieu, leven vaker grote gezinnen op een klein woonoppervlak. Het gevolg is dat de straat voornamelijk een ontmoetings- of hangplek wordt voor jongens uit migrantengezinnen (Boykin-McElhaney & Allen, 2001). Kinderen zijn sneller geneigd tot overmatig alcohol gebruik, drugsgebruik en wangedrag op school wanneer ouders weinig toezicht houden. Bovendien zijn kinderen met minder betrokken ouders gevoeliger voor groepsdruk binnen hun vriendenkring (Flannery, Williams, & Vazsonyi, 1999).

Teveel toezicht en controle van ouders kan echter ook negatieve gevolgen hebben. De strenge mate van toezicht op meisjes in niet-westerse migrantengezinnen belemmert de ontwikkeling naar autonomie en zelfstandigheid (Van Bergen, Smit, Kerkhof, & Saharo, 2006). Door de beperkte ruimte voor exploratie hebben deze meisjes een verhoogde kans op ernstige psychosociale problematiek en een verhoogd risico op zelfmoord (Krikke, Nijhuis & Weesenbeek, 2000; Salverda, 2004). Meisjes die zowel binnens- als buitenshuis voortdurend gecontroleerd worden, zijn het ongelukkigst en geven aan dat zij gevoelens van machteloosheid ervaren over de thuissituatie (Salverda, 2004).

De keuze van ouders om de mate van toezicht zodanig door te voeren dat de meisjes worden beperkt in de ruimte voor identiteitsvorming en ontwikkeling naar zelfstandigheid, komt voornamelijk voort uit de angst voor schending van de familiereputatie. Binnen de islamitische cultuur gelden

strengere regels over de maagdelijkheid van meisjes. In sommige niet-westerse migrantengezinnen leidt dit tot een sfeer van wantrouwen en komen de rechten van meisjes onder druk te staan. De strenge controle binnen het gezin zorgt voor een ongezond communicatiepatroon en leidt soms zelfs tot onderdrukking of mishandeling (Salverda, 2004).

Inzicht in de Moeilijkheden die Spelen bij het Kind

Als de ouders weinig toezicht uitoefenen en kinderen vaker van huis zijn, dan zullen kinderen sneller geneigd zijn om conflictsituaties met de ouders te vermijden (Yau, Tasopoulos-Chan, & Smetana, 2009). Kinderen streven in de puberteit steeds meer naar een zekere mate van autonomie, niet alleen op gedragsniveau, maar ook op emotioneel vlak (Holmbeck, Crossman, Wandrei, & Gasiewski, 1994). Sociaal emotionele problemen die jongeren op weg naar volwassenheid ervaren rondom de verwachtingen vanuit de samenleving en de ontwikkeling van seksualiteit en autonomie, kunnen in deze levensjaren een innerlijk conflict vormen. Vroegtijdige signalering van problemen ontbreekt en het gevolg is dat kinderen uit migrantengezinnen oververtegenwoordigd zijn in de forensische jeugdpsychiatrie en in de justitiële instellingen in Nederland (Knorth & Eldering, 1998).

Kinderen die in Nederland opgroeien in migrantengezinnen worden namelijk minder vaak aangemeld voor psychologische hulp bij de GGZ (GGZ Nederland, 2008). De prevalentie van psychiatrische problematiek onder kinderen uit migrantengezinnen is niet lager, maar in vergelijking tot autochtone kinderen worden ze minder snel voor ondersteuning of hulpverlening aangemeld (Boon, De Haan, & De Boer, 2010). Migrantenkinderen uit lage sociaal-economisch milieus hebben minstens zo vaak hulp nodig als autochtone kinderen (Janssen et al., 2004; Murad et al., 2003; Reijneveld, Harland, Brugman, Verhulst, & Verloove-Vanhorick, 2005; Stevens, 2004; Vollebergh et al., 2005; Zwirs et al., 2007).

Als ouders bepaald gedrag of bepaalde ideeën echter afkeuren en gesprekken hierover tot conflicten leiden, dan zullen kinderen eerder geneigd zijn om informatie achter te houden (Fletcher, Steinberg, & Williams-Wheeler, 2004). Als ouders meer tijd doorbrengen met hun zoon of dochter, dan zullen de kinderen sneller geneigd zijn om op eigen initiatief te praten

over hun problemen. Voornamelijk de bereidheid van de jongere zelf om informatie te delen is van belang en niet de druk of de controle vanuit de ouderlijke macht (Darling, Cumsille, Caldwell, & Dowdy, 2006).

Gezamenlijke Activiteiten

De Nederlandse cultuur wordt gekenmerkt door individualistische waarden, terwijl de niet-westerse culturen doorgaans wordt gekenmerkt door collectivistische waarden (IJzerman & Cohen, 2011). De familiereputatie en het oordeel van mensen uit de omgeving spelen een bepalende rol voor het gevoel van eigenwaarde bij kinderen uit migrantengezinnen. Kinderen die opgroeien in een Turks gezin hebben meer respect voor hun ouders en zijn over het algemeen gehoorzamer dan autochtone kinderen (Pels, Distelbrink, Postma, & Geense, 2009). De tijd die ouders en het kind samen doorbrengen vormt in de pubertijd een belangrijke factor voor de mate waarin ouders inzicht hebben in de sociaal-emotionele ontwikkeling van hun kind richting volwassenheid (Ashboume & Daly, 2010).

Als ouders meer betrokken zijn en kinderen vervolgens meer de bereidheid voelen om informatie te delen, dan vermindert dit bij hun kinderen de kans op agressie, probleemgedrag en geweld (Kerr & Stattin, 2003). In de gezamenlijke activiteiten die de zoon of dochter met de ouders ondernemen, ervaren de kinderen de betrokkenheid van de ouders, en zal de kans op gedragsproblemen verkleind worden (Klein & Forehand, 2000). Kinderen die opgroeien in een niet-westers migrantengezin ervaren over het algemeen meer verplichtingen vanuit de familie dan autochtone kinderen. Gedurende de dag worden er meer activiteiten gezamenlijk doorgebracht met familieleden. Het verantwoordelijkheidsgevoel dat voortkomt uit de sterke verbondenheid met de familie, vormt voor deze kinderen een motivatie tot goede school prestaties. Het sterke plichtsbef en de hoge mate van gezamenlijke activiteiten binnen de culturen van niet-westerse migrantengezinnen stimuleert in combinatie met goede schoolprestaties het gevoel van eigenwaarde en het vermindert gedragsproblemen (Fulgini, 1997; Van Geel & Vedder, 2010; Suarez-Orozco & Suarez-Orozco, 1995).

Toch is er een verhoogd aantal 'drop-outs' in het onderwijs, onder kinderen uit niet-westerse migrantengezinnen (Herweijer, 2009). Kinderen die opgroeien in migrantengezinnen in een laag sociaal-economisch milieu

ervaren soms mogelijk zoveel druk vanuit de familieverplichtingen, dat zij besluiten om te stoppen met school om thuis aan de familieverplichtingen te kunnen voldoen (Fuligni, Tseng, & Lam, 1999). Het is belangrijk dat ouders een goede balans vinden tussen de betrokkenheid in het dagelijkse leven en de behoefte aan autonomie van kinderen (Rai et al., 2003). Ouders die responsief reageren hebben meer inzicht in psychosociale ontwikkeling van hun kind (Soenens, Vansteenkiste, Luyckx, & Goossens, 2006).

Huidig Onderzoek

Recente onderzoeken richten zich voornamelijk op de kennis die ouders bezitten. Er is echter opmerkelijk weinig onderzoek verricht naar hun betrokkenheid bij het dagelijkse leven van hun kinderen (Stattin & Kerr, 2000). In eerder onderzoek vulden kinderen bijvoorbeeld vragenlijsten in met vragen als ‘How much do your parents really know about what you do in your free time?’ (Fletcher, Darling, & Steinberg, 1995). Onderzoek naar ouderlijke betrokkenheid bij de vrijetijdsbesteding richt zich vooral op wat zij weten van hun kinderen (Ashbourne & Daly, 2010; Crouter, MacDermid, McHale, & Perry-Jenkins, 1990). Toch vormt deze kennis slechts een onderdeel van de mate van betrokkenheid en toezicht die ouders hebben. In dit onderzoek worden de mate van toezicht en de hoeveelheid gezamenlijke gezinsactiviteiten gemeten aan de hand van dagboeken die zowel ouders als kinderen onafhankelijk van elkaar invullen. Het inzicht van de ouders in de problemen van hun kinderen is tevens in kaart gebracht aan de hand van een bezoek aan de ouders in de thuissituatie.

Dit onderzoek is specifiek gericht op kinderen die opgroeien in niet-westerse migrantengezinnen, in een laag sociaal-economisch milieu. Migrantengezinnen met een lage sociaal-economische status (SES) zijn over het algemeen minder snel bereid tot deelname aan wetenschappelijk onderzoek (Gil & Bob, 1999). Ouders uit migrantengezinnen koesteren mogelijk een angst voor uitspraken die negatieve gevolgen zouden kunnen hebben. Een oorzaak hiervoor is de taalbarrière en de afstand die migranten tot de autochtone onderzoekers ervaren, door verschillen in culturele normen en waarden (Phenice, Griffore, Hakoyama, & Silvey, 2009). Toch zijn via Jeugd en Samenleving (JES) Rijnland en de scholen, 38 niet-westerse

migrantengezinnen met een lage SES bereid gevonden deel te nemen aan dit onderzoek.

De hoofdvraag is in dit onderzoek opgesplitst in drie deelvragen:

- A) In welke mate bestaat er samenhang tussen het inzicht dat ouders hebben in de problemen die het kind ervaart en de hoeveelheid toezicht en gezamenlijke activiteiten?
- B) Verschillen de gemiddelde tussen jongens en meisjes uit niet-westerse migrantengezinnen in de mate van toezicht, de hoeveelheid gezamenlijke activiteiten met ouders en de hoeveelheid problemen die spelen?
- C) Heeft de aanwezigheid van toezicht en de mate waarin ouders en kinderen gezamenlijke activiteiten uitvoeren een samenhang met de hoeveelheid problemen die het kind ervaart?

Uit eerder onderzoek is bekend dat kinderen sneller geneigd zijn tot wangedrag, drugs gebruik en overmatig alcohol gebruik, naarmate er minder controle en toezicht is vanuit de omgeving (Barnes & Farrell, 1992; Flannery, Williams, & Vazsonyi, 1999; Vazsonyi & Flannery, 1997). Naar verwachting zal uit dit onderzoek blijken dat kinderen uit migrantengezinnen die opgroeien in een gezin met een lage SES minder problemen ervaren wanneer de ouders meer gezamenlijke activiteiten uitvoeren en meer toezicht houden in het dagelijkse leven. Daarbij wordt rekening gehouden met de negatieve effecten van over-controle op de ontwikkeling van meisjes uit niet-westerse migrantengezinnen. Als de ruimte tot exploratie in extreme mate wordt beperkt door over-controle van de familie, dan ontstaat het risico op het ontwikkelen van ernstige sociaal-emotionele problematiek (Krikke, Nijhuis & Weesenbeek, 2000; Salverda, 2004).

Als kinderen uit migrantengezinnen meer bereid zijn om informatie te delen, hebben zij mogelijk meer betrokken ouders die beter instaat zijn om responsief te reageren. Uit onderzoek van Kerr en Stattin (2003) blijkt dat voornamelijk goede sociale en emotionele banden tussen de ouders en kinderen bepalend zijn voor de mate waarin kinderen bereid zijn om

gevoelige informatie te delen. Naar verwachting zullen de kinderen van migranten in dit onderzoek minder problemen ervaren in de ontwikkeling, als hun ouders meer inzicht hebben in de moeilijkheden die spelen.

Methode

Steekproef

Aan het onderzoek hebben 38 kinderen deelgenomen, van acht verschillende basisscholen en uit 11 verschillende klassen. In deze steekproef zaten 11 kinderen (28,9%) die onderwijs volgen op een Islamitische basisschool. Het aantal respondenten is verdeeld in 22 jongen (57,9%) en 16 meisjes (42,1%). De kinderen zaten in groep zeven of acht van de basisschool. De leeftijd van de steekproef had een range van 10 tot 12. De gemiddelde leeftijd van de kinderen was 11.2 ($SD=.82$), bij één kind was de exacte leeftijd onbekend. Alle kinderen die hebben deelgenomen aan het onderzoek waren Islamitische moslims uit een laag sociaal economisch milieu met ten minste een ouder die niet in Nederland geboren is.

De participanten zijn benaderd vanuit de samenwerking met JES. Voor kinderen die opgroeien in een gezin met een lage SES organiseert JES de Weekendklas, waarbij kinderen ondersteund worden in het onderwijs en de toekomstoriëntatie. Van de steekproef in dit onderzoek hebben 23 kinderen (60.1%) deelgenomen aan deze Weekendklas. De samenwerking met JES heeft het mogelijk gemaakt om kinderen uit niet-westerse migrantengezinnen uit een laag sociaal- economisch milieu voor deelname aan onderzoek te werven.

Probleemgedrag

Kinderen hebben de 'Strengths and Difficulties Questionnaire' (SDQ) ingevuld. De SDQ is een betrouwbaar en valide 25-item screeningsinstrument voor het meten van emotionele en gedragsproblemen bij kinderen van 3 tot 16 jaar (Goodman, Ford, Simmons, Gatward, & Meltzer, 2000). De 25 items zijn gescoord op een driepuntsschaal, met de categorieën 'niet waar', 'een beetje waar' en 'zeker waar'. De totaalscore van de SDQ is gebruikt als indicator voor de problemen die het kind ervaart. De laatste pagina van de SDQ bevat een registratie van de ernst van de problematiek. De impact die de problemen van het kind hebben op het

dagelijkse leven kunnen worden onderscheiden in de duur en de mate van stress en in de invloed die ze hebben op het gezin. Zowel ouders als kinderen hebben deze vragen beantwoord om het inzicht in de problemen te vergroten.

Voor het meten van het inzicht dat ouders uit migrantengezinnen hebben in de problemen van hun kinderen, zijn de impact vragen van de SDQ gebruikt: "Denkt u dat uw kind de laatste maand moeilijkheden had op één of meer van de volgende gebieden: emoties, concentratie, gedrag of vermogen om met andere mensen op te schieten?" Deze vraag is gescoord met een vierpuntsschaal van (1) geen problemen naar (2) kleine moeilijkheden, en (3) duidelijke moeilijkheden tot (4) ernstige moeilijkheden.

Zowel de ouders als de kinderen beantwoordden de vier algemene impactvragen over de mate van stress en de belemmeringen die uit de problemen voortkomen. De antwoorden van de ouders en kinderen op deze vier ingevulde vragen worden met elkaar vergeleken om het inzicht van migrantenouders in de problematiek van hun kinderen specifiek toe te kunnen lichten. De impactvragen van de SDQ worden zowel numeriek als categorisch geïnterpreteerd. De hoeveelheid problematiek die heerst, is verdeeld in de categorische variabelen 'normaal' en de categorieën 'grensgebied' of 'verhoogde problematiek' zijn samengevoegd in de analyse omdat de steekproef relatief klein is.

Toezicht Activiteiten

Voor dit onderzoek naar tijdsbesteding is het dagboek ontwikkeld, om op adequate wijze inzicht te krijgen in het leven van de kinderen en de rol van de betrokkenheid van de ouders hierin. Om de validiteit te waarborgen, is zowel een kinder- als een ouderversie ontwikkeld. Het dagboek is ingevuld bij de ouders tijdens een huisbezoek in de vorm van een interview. Een aantal ouders was wel bereid om deel te nemen aan het onderzoek maar had een duidelijke voorkeur voor een telefonisch interview.

De dagboekversies van de ouder en het kind, beginnen allebei met een aantal demografische vragen. In het dagboek van de ouders wordt ook gevraagd naar hun burgerlijke staat, werk en het aantal mensen dat er in het huis woont. Tevens is er een aantal algemene vragen gesteld over de vrijetijdsbesteding, hobby's en sporten van de kinderen. Daarnaast zijn er

zowel aan de ouder als aan de kinderen algemene vragen gesteld over de tijd die de kinderen gemiddeld met en zonder toezicht doorbrengen.

De specifieke tijdsbesteding wordt door de kinderen zelf in het dagboek ingevuld in een schema. De ouders beantwoorden de vragen over de specifieke tijdsbesteding van het kind in het interview. De activiteiten, de aanwezige respondenten en de locatie worden in een schema specifiek omschreven. Het schema is onderverdeeld in de ochtend, de middag tot 15.00, het einde van de middag en de periode na het avondeten. De duur van de activiteiten wordt in dit schema ingevuld in minuten per activiteit. De kinderen mogen tijdens het invullen van het dagboek en de vragenlijst vragen stellen aan de onderzoeker als zij iets niet begrijpen. De onderzoeker controleert bij alle kinderen of het schema specifiek en zorgvuldig genoeg over drie dagen is ingevuld en geeft individuele aanwijzingen als dat nodig is. In dit dagboek worden de activiteiten genoteerd die het kind uitvoert, de duur van deze activiteiten en de locatie. Ook de aanwezigheid en betrokkenheid van andere mensen in de omgeving worden genoteerd bij de uitvoer van deze activiteiten. De variabele *mate van toezicht* is gemeten in het aantal minuten dat de jongere in het dagboek over één dag invult, dat er in de omgeving volwassene aanwezig zijn. Daarbij is een onderscheid gemaakt tussen activiteiten buitens- en binnenshuis. De variabele *samen actief* is gemeten in het aantal minuten dat er aandacht was van de ouders voor het kind, in de uitvoer van gezamenlijke activiteiten. De variabele *inzicht in de problemen* is gemeten aan de hand van de laatste vijf vragen uit de SDQ. Deze vragen zijn specifiek gericht op de mate waarin psychische problematiek belemmeringen veroorzaakt in het dagelijkse functioneren op school, in de thuissituatie en in het sociale contact.

De interbeoordelaarsbetrouwbaarheid betreft .69 voor de dagboek rapportage van de ouders, .50 voor de dagboek rapportage van de kinderen en .20 voor de discrepantie tussen de data. Twee van de drie interbeoordelaarsbetrouwbaarheid zijn niet voldoende. Een kappa boven de .60 wordt gezien als een voldoende tot goede overeenstemming tussen de ouders en kinderen in de mate van toezicht en gezamenlijke activiteiten gerapporteerd in de dagboeken (Field, 2009).

Om de overeenstemming te meten tussen de rapportage van ouders en kinderen in de mate van toezicht en de hoeveelheid gezamenlijke activiteiten is de Cohen's kapp α uitgevoerd. De overeenkomst tussen ouders en kinderen in de rapportage van de dagboeken wordt als gering/matig beschouwd. Met betrekking tot de mate van toezicht buiten het huis, hebben ouders en kinderen een overeenstemming van .21. De overeenstemming tussen ouders en kinderen in de mate van toezicht binnen het huis is .08. In de hoeveelheid tijd die ouders en kinderen per dag besteden aan gezamenlijke activiteiten is een overeenstemming in rapportage van .11.

Procedure

Het interview, het dagboek en de vragenlijst zijn afgenomen in de periode van februari tot en met maart, 2012. De scholen zijn telefonisch door JES benaderd voor deelname aan het onderzoek. JES organiseert de 'weekendklas' voor kinderen uit een laag sociaal-economisch milieu en heeft dit onderzoek geïntroduceerd bij scholen met voornamelijk niet-westerse migrantengezinnen. De Randstedelijke scholen uit de omgeving van Leiden zijn benaderd, omdat deze scholen een hoog percentage leerlingen hebben uit niet-westerse migrantengezinnen. De werving vond plaats door middel van een presentatie aan ouders waarvan de kinderen deelnamen aan de Weekendklas. Ook is er op de acht basisscholen een presentatie gegeven aan de kinderen. Aan de ouders is schriftelijk toestemming gevraagd voor deelname aan het onderzoek.

Aan de scholen die hebben deelgenomen is anonimiteit beloofd, evenals aan de ouders en de kinderen. De kinderen hebben het dagboek en de vragenlijst ingevuld op school. De kinderen die toestemming hadden voor deelname hebben de vragen in een ander klaslokaal ingevuld, waarbij de tafels uit elkaar stonden. De onderzoeker is bij de afname van de vragen aanwezig geweest in het klaslokaal. Het dagboek en de vragenlijst zijn door de onderzoeker mondeling voor de klas toegelicht. De onderzoeker geeft de instructie en een voorbeeld over de manier waarop het schema zou moeten worden ingevuld. Het dagboek over de tijdsbesteding wordt ingevuld over de voorgaande dag, vanaf het moment dat de kinderen opstaan tot het moment dat zij gaan slapen. Op maandag wordt de tijdsbesteding bijvoorbeeld

gerapporteerd van de zondag, zodat zowel een dag uit het weekend als een doordeweekse dag wordt ingevuld.

De afname van het interview is bij de een van de ouders afgenomen, telefonisch of tijdens een huisbezoek. De duur van het huisbezoek was gemiddeld 35 minuten en de duur van de telefonische afname van het interview was gemiddeld 15 minuten. De duur van het huisbezoek was langer, doordat er vaker sprake was van informeel contact voorafgaand aan het interview. In het interview met de ouders worden de specifieke vragen over de tijdsbesteding van de kinderen gerapporteerd door de onderzoeker in het dagboek, om de validiteit van de data zo veel mogelijk te waarborgen. De ouders beantwoorden in het interview vragen over de tijdsbesteding van één dag van het kind. De vragen over de specifieke tijdsbesteding van de kinderen, hebben betrekking op de voorgaande dag. De vragen aan de ouders over de specifieke tijdsbesteding, hebben betrekking op een van dezelfde dagen dat de zoon of dochter het dagboek zelf heeft ingevuld.

De missende waarden zijn onderzocht. Bij drie ouder-kindparen is het niet gelukt om alle tijdsbestedingsgegevens te verzamelen. Dit kwam door ziekte van het kind op school, of doordat ouders uiteindelijk toch niet bereid bleken tot afname van het interview. De verzamelde data van deze ouder-kindparen zijn niet in de data-analyse meegenomen. De overige 38 ouder-kindparen hebben evenals hun ouders de vragenlijst en het dagboek volledig ingevuld. De variabele *mate van toezicht* is de optelsom van alle minuten waarbij een activiteit met de aanwezigheid van een kind en de ouder in het dagboek wordt ingevuld. De variabelen zijn verdeeld in toezicht binnen en buiten, gerapporteerd door de ouder en door het kind.

Resultaten

Data Inspectie

Bij onderzoek naar de normaliteit is er rekening gehouden met de aanwezigheid van uitbijters en extreme waarden. Dit was het geval bij de variabele *kind buiten toezicht*, *ouder buiten toezicht* en *kind binnen toezicht*. De individuele waardes liggen in deze steekproef ver uit elkaar. Sommige ouders houden veel toezicht op hun kinderen, terwijl andere ouders juist bijna helemaal geen toezicht houden. De variabele *mate van toezicht*, zoals

gerapporteerd door ouders en kinderen, zal van nature geen normaalverdeling zijn. Dit geldt ook voor de afhankelijke variabelen, de problemen die het kind ervaart en het inzicht dat ouders daarin hebben. Extreme waardes zijn waardevolle gegevens bij deze variabelen en zullen daarom niet verwijderd worden. De extreme waardes zijn gehercodeerd naar een grens van twee standaarddeviaties van het gemiddelde (Field, 2009). Op deze manier zullen waardevolle gegevens niet verloren gaan en wordt een normaalverdeling benaderd doordat zowel de scheefheid als de gepiekttheid iets af zal nemen. Van de data is minder dan 5.0% van de proefpersonen per variabelen gehercodeerd ($N = 2$).

In Tabel 1 is zichtbaar dat de variabelen volgens de Kolmogorov-Smirnov toets niet normaal verdeeld zijn ($p < .05$). Als wordt gekeken naar de $Z_{\text{scheefheid}}$ en de $Z_{\text{gepiekttheid}}$, dan vallen de variabele *ouder toezicht binnen*, *ouder samen actief*, en *kind samen actief* binnen de range van -3 tot 3, waarbij mag worden aangenomen dat deze verdelingen redelijk normaal zijn. De variabelen *kind toezicht buiten*, *ouder toezicht buiten*, *kind toezicht binnen*, *problemen kind*, *kind inzicht problemen* en *ouder inzicht problemen* zijn met betrekking tot de $Z_{\text{scheefheid}}$ en de $Z_{\text{gepiekttheid}}$ niet normaal verdeeld. Er is bij deze variabele sprake van een vrij scheve verdeling van de variabelen naar rechts, met een sterke gepiekttheid (Tabel 1).

De scheve verdeling naar rechts laat zien dat er gedurende de dag heel weinig ouderlijk toezicht is in migrantengezinnen met een lage SES. Gemiddeld geven deze kinderen aan dat er op een reguliere schooldag maar 74 minuten ouderlijk toezicht is (*kind toezicht buiten*, $M = 14.55$; *kind toezicht binnen*, $M = 59.97 = 74$ minuten). Gemiddeld voeren de kinderen met de ouders per dag minder dan 30 minuten een gezamenlijke activiteit uit ($M = 26.13$, $SD = 30.21$).

Tabel 1

Univariate data-inspectie voor de numerieke variabelen, weergegeven in het aantal minuten per dag (N = 38)

Variabele	Min	Max	M	SD	Kolmogorov		
					-Smirnov	Z _{scheefheid}	Z _{kurtosis}
O toezicht buiten	.00	67.00	8.00	20.17	<.00	6.25	5.72
O toezicht binnen	.00	221.00	70.45	67.69	<.01	2.18	-0.53
O samen actief	.00	132.00	44.63	43.68	.03	1.97	-0.64
K toezicht buiten	.00	188.00	14.55	43.19	<.00	8.21	12.35
K toezicht binnen	.00	225.00	59.97	71.50	<.00	3.21	0.57
K samen actief	.00	103.00	26.13	30.21	<.00	2.89	0.52
Problemen kind	1	21	9.08	5.77	.03	10.29	-.98
K inzicht problemen	.00	5.00	.87	1.44	<.00	4.55	3.03
O inzicht problemen	.00	6.00	1.03	1.78	<.00	4.10	1.56

Noot. O= gerapporteerd door ouder, K= gerapporteerd door het kind.

Tussen de respondenten is een grote spreiding op de variabele *kind toezicht binnen*. De mate waarin ouders toezicht houden op de kinderen wanneer zij binnen spelen, varieert dus sterk onderling. De spreiding op de variabele *kind toezicht binnen* is tevens zichtbaar in Figuur 1. Als er naar het gemiddelde en de standaarddeviatie bij de variabele *kind toezicht binnen* ($M= 59.97$, $SD= 71.50$) en *ouder toezicht binnen* ($M= 70.45$, $SD= 67.69$) gekeken wordt, valt op dat er veel kinderen zijn die sterk afwijken van het gemiddelde in de mate van toezicht die ouders en kinderen rapporteren. Bij de variabele *ouder samen actief* ($M= 44.63$, $SD= 43.68$) en *kind samen actief* ($M= 26.13$, $SD= 30.21$) is er minder sprake van spreiding. Bij de variabelen *kind toezicht buiten*, *ouder toezicht buiten*, *kind toezicht binnen*, *problemen kind*, *inzicht kind problemen* en *inzicht ouder problemen* is de verdeling vrij scheef naar rechts verdeeld, en met een sterke gepiekttheid. Er zijn geen missende waarde op de variabelen ($N= 38$).

Inzicht van Ouders

Aan de hand van regressieanalyse is antwoord gegeven op de eerste onderzoeksvraag: In welke mate bestaat er samenhang tussen het inzicht dat

ouders hebben in de problemen die het kind ervaart en de hoeveelheid toezicht en gezamenlijke activiteiten? Er is grote spreiding tussen de residuen, en om die reden dienen de resultaten voorzichtig geïnterpreteerd te worden.

In Tabel 2 is de verdeling zichtbaar tussen de problemen die ouders in migrantengezinnen waarnemen bij hun kinderen en de problemen die die kinderen zelf ervaren. Meer dan een derde van de kinderen scoort volgens de klinische normen in het grensgebied/verhoogd. De problemen die deze kinderen ervaren, wijken binnen deze leeftijdsgroep af van de scores in het normale gebied. Om te berekenen of er een statistisch verband bestaat tussen de problemen die kinderen ervaren en de problemen die ouders bij de kinderen waarnemen, is de Chi-kwadraattoets uitgevoerd. Het percentage kinderen dat problemen ervaart, verschilt niet significant van de problemen die ouders bij hun kinderen waarnemen, $X^2(4, N = 38) = 5.87, p = .21$.

Tabel 2

Inzicht in de problemen aangegeven door het kind in vergelijking tot het inzicht van de ouders in deze problemen

	Inzicht ouder problemen	
	Normaal	Grensg gebied/ Verhoogd
Inzicht kind problemen	<i>N</i>	<i>N</i>
Normaal	19 (73.1%)	5 (41.7%)
Grensg gebied/ Verhoogd	7 (26.9%)	7 (58.3%)

In Tabel 3 is zichtbaar dat er geen sterke samenhang is tussen de mate van toezicht die ouders rapporteren en de hoeveelheid inzicht die ouders hebben in de problematiek die er bij kinderen speelt. Ook de hoeveelheid gezamenlijke activiteiten die ouders rapporteren, heeft geen sterke samenhang met de hoeveelheid inzicht die ouders hebben in problemen die kinderen ervaren.

Tabel 3

Regressieanalysetabel van de mate van toezicht en gezamenlijke activiteiten die ouders rapporteren weergegeven in het aantal minuten per dag met de responsvariabele inzicht van de ouder in de problematiek

	Correlaties							
	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>b*</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	Zero - order	Par- tial	Part
Constante	.43	.43		1.01	.32			
O toezicht buiten	<-.01	.02	-.03	-.19	.85	.04	-.03	-.03
O toezicht binnen	.01	.01	.26	.93	.36	.31	.16	.15
O samen actief	<.01	.01	.07	.26	.80	.28	.04	.04

Noot. O= gerapporteerd door ouder.

Problemen afhankelijk van het Geslacht

Het verschil is onderzocht tussen de gemiddelden van jongens en meisjes uit niet-westerse migrantengezinnen in de mate van toezicht, de hoeveelheid gezamenlijke activiteiten met ouders en de hoeveelheid problemen die spelen. Aan de hand van 6 t-toetsen zijn deze gemiddelde verschillen onderzocht, zichtbaar in Tabel 4. Hoewel de verschillen tussen gemiddelden niet significant zijn, wijzen een aantal van de gevonden resultaten in de verwachte richting. Meisjes voeren in vergelijking tot jongens gemiddeld vaker activiteiten uit samen met de ouders gedurende de dag. Er is bovendien meer toezicht op meisjes buitenshuis. Deze resultaten liggen in de lijn met de verwachtingen. Zichtbaar is het verschil in de rapportage tussen ouders en kinderen in de mate van toezicht. Ouders geven aan dat er veel meer toezicht is op meisjes binnen, terwijl meisjes aangeven dat er juist buiten veel meer toezicht is in vergelijking tot hun ouders. Dat meisjes minder minuten toezicht rapporteren dan jongens binnen het eigen huis, ligt niet in de lijn met de verwachting. Een ander verschil is zichtbaar tussen de gemiddelden van jongens en meisjes in de mate van toezicht van ouders buiten, waarbij de meisjes zelf meer toezicht rapporteren in vergelijking tot het aantal minuten dat ouders rapporteren.

Tabel 4

T-toets voor gelijkheid van gemiddelden van jongens en meisjes

	<i>t</i>	df	<i>p</i>	<i>M</i>		<i>SE</i>	95% Betrouwbaar-	
				Jongens	Meisjes		heidsinterval	
K toezicht buiten	.13	36	.41	9.55	21.44	14.25	17.01	40.79
K toezicht binnen	.95	36	.60	65.32	52.63	23.72	-60.81	35.42
K samen actief	.04	36	.18	20.45	33.94	9.81	-6.41	33.37
O toezicht buiten	<.01	36	.21	11.55	3.13	6.57	-21.74	4.90
O toezicht binnen	.71	36	.91	69.32	72.00	22.54	-43.04	48.40
O samen actief	.48	36	.53	40.00	48.75	13.68	-18.99	36.49

Noot. K= gerapporteerd door het kind, O= gerapporteerd door ouder.

In Tabel 5 is het inzicht van ouders weergegeven in de problemen die zij waarnemen. Ouders geven aan dat er bij 43.7% van de dochters veel moeilijkheden spelen. De problemen vormen hierbij een last in het dagelijkse leven. Deze ouders scoren in het klinisch grensgebied of verhoogde gebied in vergelijking tot de normale hoeveelheid problemen die meisjes van deze leeftijd ervaren in Nederland. In niet-westerse migrantengezinnen met een lage SES geeft 22.7% van de ouders aan dat er veel tot ernstige problemen spelen bij hun zoons in vergelijking tot 43.7% van de dochters. Om te berekenen of er een statistisch verband bestaat tussen de problemen die ouders ervaren afhankelijk van het geslacht van hun kind, is de Chi-kwadraattoets uitgevoerd. Het percentage ouders dat problemen waarneemt bij hun zoon verschilt niet significant van de problemen die ouders bij hun dochter waarnemen, $X^2(1, N = 38) = .57, p = .51$.

Tabel 5

Inzicht in de problemen gerapporteerd door de ouder, verdeeld in jongens en meisjes

Inzicht problemen		Geslacht		
		Jongen	Meisje	Totaal
Normaal	Aantal	17	9	26
	Procent	77.3	56.3	68.4
Grensgebied/ Verhoogd	Aantal	5	7	12
	Procent	22.7	43.7	31.6
	Totaal aantal	22	16	38
	Procent	100.0	100.0	100.0

De Problemen die Kinderen Ervaren en de Betrokkenheid van hun Ouders

Regressieanalyse is uitgevoerd om de samenhang te onderzoeken tussen de aanwezigheid van toezicht, de mate waarin ouders en kinderen gezamenlijke activiteiten uitvoeren en de hoeveelheid problemen die het kind ervaart.

Tabel 6

Regressieanalyse tabel van de rapportage van de kinderen in de mate van toezicht en gezamenlijke activiteiten in samenhang met de totale problemen op de SDQ

	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>b*</i>	<i>t</i>	<i>P</i>	<i>Correlaties</i>		
						Zero- order	Par- tial	Part
Constante	10.52	1.38		7.62	<.01			
K toezicht buiten	.04	.03	.30	1.59	.12	.14	.26	.26
K toezicht binnen	-.01	.01	-.14	-.81	.42	-.15	-.14	-.13
K samen actief	-.05	.04	-.27	-1.42	.17	-.15	-.24	-.23

Noot. K= gerapporteerd door het kind.

Tabel 7

Regressieanalyse tabel van de rapportage van de ouders in de mate van toezicht en gezamenlijke activiteiten, in samenhang met de totale problemen op de SDQ

	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>b*</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	<i>Correlaties</i>		
						Zero-order	Partial	Partial
Constante	8.45	1.40		6.02		<.01		
O toezicht buiten	-.02	.05	-.06	-.37	.72	-.06	-.06	-.06
O toezicht binnen	.04	.02	.50	1.79	.08*	.19	.29	.29
O samen actief	-.05	.04	-.37	-1.28	.21	.02	-.22	-.21

Noot: O= gerapporteerd door ouder.

* *P* = marginaal significant $P < .10$.

Als er wordt gekeken naar Tabel 4, dan valt op dat de mate van toezicht buiten en de hoeveelheid gezamenlijke activiteiten geen significante invloed heeft op de hoeveelheid problemen die het kind ervaart. De mate van toezicht die ouders in huis rapporteren blijkt echter wel een marginaal significante voorspeller te zijn voor de hoeveelheid problemen die kinderen ervaren, $\beta = .50$, $t(1.121) = 1.79$, $p < .10$. Een hogere mate van toezicht die ouders in huis rapporteren is een voorspeller voor meer psychische problemen bij kinderen.

Gemiddeld genomen is er gedurende de dag weinig toezicht op de kinderen, en maar korte tijd aandacht van de ouders. Als ouders echter heel veel toezicht houden, dan ervaart het kind juist meer problemen in het dagelijkse leven. Voornamelijk de meisjes uit deze migrantengezinnen met lage SES ervaren in dit sample veel psychosociale problemen.

Discussie

Het doel van dit onderzoek was om de samenhang te onderzoeken tussen het inzicht dat ouders hebben in de problemen die het kind ervaart en de hoeveelheid toezicht en gezamenlijke activiteiten. Uit eerdere bevindingen van Ashboume and Daly (2010) bleek dat ouders meer inzicht krijgen in de problemen, als zij meer gezamenlijke activiteiten uitvoeren met hun kind. In dit onderzoek blijkt dat deze samenhang een zwakke is: ouders hebben niet

meer inzicht in de problemen van hun kinderen bij meer toezicht of meer gezamenlijke activiteiten.

Opvallend in dit onderzoek is de beperkte tijd dat ouders aandacht hebben voor hun kind in de uitvoer van gezamenlijke activiteiten gedurende de dag. Terwijl er verwacht zou kunnen worden dat kinderen uit niet-westerse migrantengezinnen gezien de hoge mate van familieverplichtingen juist meer tijd door zouden brengen in de uitvoer van activiteiten samen (Van Geel & Vedder, 2009). Het inzicht dat ouders in niet-westerse migrantengezinnen hebben in de problemen van hun kinderen kan mogelijk beter verklaard worden vanuit de bereidheid van het kind om informatie te delen, dan door de mate van toezicht of de hoeveelheid gezamenlijke activiteiten (Rai et al., 2003; Soenens, Vansteenkiste, Luyckx, & Goossens, 2006).

Tevens zijn de gemiddelden verschillen onderzocht tussen jongens en meisjes uit niet-westerse migrantengezinnen in de mate van toezicht, de hoeveelheid gezamenlijke activiteiten met ouders en de hoeveelheid problemen die spelen. Met name meisjes ervaren in verhoogde mate problemen in hun dagelijks sociaal-emotioneel functioneren. Een verklaring voor de relatief grote problematiek bij meisjes zou kunnen zijn dat de ontwikkeling van hun psychische problemen versterkt wordt door de mate waarin zij zich gediscrimineerd voelen. Zij voelen zich bijvoorbeeld benadeeld omdat ze een hoofddoek moeten dragen, of omdat er in de familieverplichtingen strengere regels voor meisjes gelden, die vanuit de normen en waarden voortkomen (Krikke, Nijhuis, & Weesenbeek, 2000; Salverda, 2004).

De meisjes geven in dit onderzoek aan dat er gemiddeld zes keer zoveel minuten toezicht wordt gehouden als zij buiten spelen in vergelijking tot het aantal minuten dat ouders buiten toezicht rapporteren. Dit zou verklaard kunnen worden door de eigen beleving van de meisjes aan beperkte ruimte tot exploratie, waardoor zij mogelijk het gevoel hebben dat er veel toezicht wordt gehouden als zij buiten spelen (Van Bergen, Smit, Kerkhof, & Saharo, 2006). Opmerkelijk is echter dat meisjes gemiddeld minder toezicht van ouders in huis rapporteren, in vergelijking tot jongens. Terwijl de ouders

aangeven dat er gemiddeld juist meer toezicht is op meisjes in huis dan op jongens in niet-westerse migrantengezinnen met een lage SES.

Toch is bekend dat de betrokken van de ouders er ook voor kan zorgen dat kinderen sneller bereid zijn om informatie te delen. In dit onderzoek rapporteren jongens gemiddeld per dag slechts 20 minuten waarin er gezamenlijke activiteiten worden uitgevoerd met de ouders. Terwijl de betrokkenheid van ouders de kans op agressie, probleemgedrag en geweld kan verminderen (Kerr & Stattin, 2003). Voornamelijk migrantenkinderen die opgroeien in een lager sociaal-economisch milieu hebben sterke belangen bij de betrokkenheid van ouders, omdat er risico's bestaan voor het ontwikkelen van verkeerde vrienden als de straat een ontmoetings- of hangplek wordt (Boykin-McElhaney & Allen, 2001; Jessor, Van Den Bos, Vanderryn, Costa, & Turbin, 1995).

De aanwezigheid van toezicht en de mate waarin ouders en kinderen gezamenlijke activiteiten uitvoeren is in dit onderzoek onderzocht, in samenhang met de hoeveelheid psychische problemen die het kind ervaart. Dit onderzoek heeft een samenhang blootgelegd tussen de hoge mate van ouderlijk toezicht binnenshuis in niet-westerse migrantengezinnen met een lage SES en de problemen die de kinderen ervaren in de ontwikkeling naar zelfstandigheid. Meisjes hebben sterker het gevoel dat er buitenshuis toezicht op hen wordt gehouden en zij voeren in vergelijking tot jongens meer activiteiten uit met de ouders. Door de op de Islamitische geloofsovertuiging gestoelde normen en waarden van veel migrantengezinnen kunnen meisjes mogelijk emotioneel onder druk komen te staan. Zij zijn dan bijvoorbeeld bang de familiereputatie te schenden (Krikke, Nijhuis, & Weesenbeek, 2000; Salverda, 2004).

Tekortkomingen

De mogelijke samenhang tussen de verschillende soorten problemen van kinderen uit migrantengezinnen in de ontwikkeling zou in vervolgonderzoek nog nader bestudeerd kunnen worden. Dit kan bijvoorbeeld bewerkstelligd worden door gebruik te maken van een *longitudinaal design* in vervolgonderzoek. Hierdoor kunnen de problemen die kinderen ervaren in een breder perspectief geplaatst worden. De ontwikkeling kan gevolgd worden, evenals de mate waarin de betrokkenheid

van de ouders bij de vrijetijdsbesteding daar invloed op heeft. Er is weinig wetenschappelijk onderzoek verricht naar de herkomst van de problemen van kinderen uit niet-westerse migrantengezinnen, en de rol die de ouders en opvoeding hierin spelen.

In vervolgonderzoek is aan te raden de dagboeken voor ouders en kinderen meer te standaardiseren, waardoor de betrouwbaarheid tussen de interpretatie van de twee beoordelaars kan worden verhoogd. Door de open antwoord categorieën zijn de dagboeken op verschillende manieren ingevuld door de ouders en kinderen. Veel onderzoeken worden eveneens doormiddel van zelfrapportage uitgevoerd, hoewel de validiteit van deze methode soms in twijfel wordt getrokken (Edens, Hart, Johnson, & Olver, 2000). Bij dit onderzoek is de rapportage van zowel de ouders als de kinderen betrokken, hierdoor kan de samenhang tussen de mate van toezicht en de problemen die kinderen ervaren met grotere mate van zekerheid geïdentificeerd worden. Daarmee is dit onderzoek vernieuwend, en vormt het een aanvulling op eerdere wetenschappelijke publicaties over de betrokkenheid van de ouders in niet-westerse migrantengezinnen.

In dit onderzoek zijn huisbezoeken uitgevoerd door blanke, vrouwelijke studenten zonder directe affiniteit met de Islamitische geloofsovertuiging. Een onderzoeker met dezelfde etnische achtergrond zou mogelijk minder sociaal wenselijke antwoorden hebben gekregen tijdens het huisbezoek aan de ouders. Daarom is het aan te raden om de afname van het interview in vervolgonderzoek uit te laten voeren door een onderzoeker met dezelfde etnische achtergrond met gelijke culturele en religieuze overtuiging als de participanten. De etniciteit van de onderzoeker beïnvloedt mogelijk de betrouwbaarheid en validiteit van de antwoorden die ouders geven in interviews, door de taalbarrière en door verschillen in culturele normen en waarden (Phenice, Griffore, Hakoyama, & Silvey, 2009).

Implicaties

De resultaten dienen met voorzichtigheid geïnterpreteerd te worden, gezien de kleine sample. Dit onderzoek maakt inzichtelijk hoe kinderen uit niet-westerse migrantengezinnen al op de basisschool vaak in sterke mate problemen ervaren, welke een belemmering vormen in het dagelijkse functioneren. Bij de jongens die hebben deelgenomen aan dit onderzoek

nemen ouders in 22,7% van de gevallen bovengemiddeld veel psychische problematiek waar. Toch maken de ouders zich in deze studie gemiddeld in grotere mate zorgen over het psychisch welbevinden van hun dochter. Ouders geven aan dat bij 43,7% van alle dochters psychische problemen spelen, waarbij de problemen een last vormen in het dagelijkse functioneren op school, in het gezin of in het sociale contact. Tegelijkertijd ontbreekt de aansluiting bij de GGZ voor de juiste ondersteuning en hulpverlening voor veel van deze kinderen in de huidige samenleving (GGZ Nederland, 2009).

Vroegtijdige signalering van problemen en de rol van de ouders in de opvoeding kan een brug vormen naar een beter begrip van de positie van kinderen uit niet-westerse migrantengezinnen met een lage SES. De oververtegenwoordiging van deze kinderen in de forensische jeugdpsychiatrie en justitiële instellingen zou in de toekomst mogelijk gereduceerd kunnen worden, als de hulpverlening in een vroeg stadium aansluiting vindt bij de ontwikkeling van problemen in de opvoeding (Boon, De Haan, & De Boer, 2010). Met redelijke zekerheid kan worden gezegd dat vroegtijdige signalering van problemen bij kinderen uit niet-westerse migrantengezinnen van essentieel belang is. Dit onderzoek geeft inzicht in het feit dat veel ouders zich bewust zijn van de problemen die hun kinderen ervaren. Ouders uit niet-westerse migrantengezinnen met een lage SES zouden beter voorgelicht kunnen worden over de laagdrempelige hulpverlening die geboden kan worden.

Dit onderzoek vormt een bijdrage aan de wetenschappelijke inzichten in de ontwikkeling van kinderen uit niet-westerse migrantengezinnen met een lage SES in Nederland. Omdat weinig onderzoek naar de betrokkenheid van ouders in gezinnen met een andere etnische, culturele of sociaal economische achtergrond is verricht (Yau, Tasopoulos-Chan, & Smetana, 2009). Door het uitvoeren van huisbezoeken bij deze gezinnen en vanuit de dagboekrapportages van de ouders en kinderen over de tijdsbesteding, worden nieuwe inzichten opgedaan, die niet eerder op deze manier in Nederland uit wetenschappelijk onderzoek naar voren zijn gekomen. De voornaamste reden hiervoor is de beperkte mate waarin ouders uit niet-westerse migrantengezinnen met een lage SES bereid zijn tot deelname aan wetenschappelijk onderzoek (Gil & Bob, 1999).

Eerdere onderzoeken tonen het belang aan van de mate van toezicht van ouders in het dagelijks leven van hun kinderen (Barnes & Farrell, 1992; Jessor, Van Den Bos, Vanderryn, Costa, & Turbin, 1995; Vazsonyi & Flannery, 1997). Huidig onderzoek laat zien dat ouders uit niet-westerse migrantengezinnen gemiddeld genomen bij kinderen tussen de 10 en 12 jaar erg weinig toezicht houden. Mogelijke gevaren van een gebrek aan ouderlijk toezicht schuilen tijdens de puberteit in het krijgen van verkeerde vrienden, gedragsproblemen, overmatig alcoholgebruik en wangedrag op school. De kinderen geven bovendien aan dat zij gemiddeld per dag minder dan een half uur activiteiten samen met de ouders uitvoeren. Er is dan geen sterke samenhang gevonden tussen het inzicht van ouders in de problemen van hun kind en de mate van toezicht of gezamenlijke activiteiten. Toch belicht dit onderzoek wel het feit dat er in niet-westerse migrantengezinnen heel weinig aandacht is voor en betrokkenheid bij de opvoeding vanuit de ouders. Op basis van de resultaten uit deze studie wordt de familie interventie *Triple P-Positive Parenting* geadviseerd aan ouders uit niet-westerse migrantengezinnen met een lage SES, om de prevalentie van psychische problemen bij kinderen te verminderen (Sanders, 1999). Deze interventie kan een bijdrage leveren aan de kennis en vaardigheden van ouders in de opvoeding. Dit onderzoek onderstreept de moeilijke positie van kinderen uit niet-westerse migrantengezinnen met een laag SES in de huidige samenleving en de hoge mate waarin ze al in de basisschoolleeftijd psychische problemen ervaren.

Referenties

- Ashbourne, L.M. and K. Daly (2010). Parents and adolescents making time choices: "Choosing a relationship." *Journal of Family Issues*, 31, 1419-1441.
- Barnes, G. M., & Farrell, M. P. (1992). Parental support and control as predictors of adolescent drinking, delinquency and related problem behaviors. *Journal of Marriage and Family*, 54, 763-776.
- Berry, J. W., Phinney, J. S., Sam, D. L., & Vedder, P. (2006). Immigrant youth: Acculturation, identity, and adaptation. *Applied Psychology*, 55, 303-332.
- Boykin-McElhaney, K., & Allen, J. (2001). Autonomy and adolescent social functioning: The moderating effect of risk. *Child Development*, 72, 220-235.
- Bradley, R. H., & Corwyn, R. F. (2002). Socioeconomic status and child development. *Annual Review of Psychology*, 53, 371-399.
- Brown, B. B., Bakken, J. P., Nguyen, J., & Von Bank, H. G. (2007). Sharing information about peer relations: Parent and adolescent opinions and behaviors in Hmong and African American families. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 2007(116), 67-82.
- Boon, A. E., de Haan, A. M., & de Boer, S. B. B. (2010). Verschillen in etnische achtergrond van forensische en reguliere jeugd-ggz cliënten. *Kind en Adolescent*, 31, 16-28.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2010). *Jaarrapport Integratie 2010*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.
- Crouter, A. C., MacDermid, S. M., McHale, S. M., & Perry-Jenkins, M. (1990). Parental monitoring and perceptions of children's school performance and conduct in dual-and single-earner families. *Developmental Psychology*, 26, 649.
- Darling, N., Cumsille, P., Caldwell, L. L., & Dowdy, B. (2006). Predictors of adolescents' disclosure to parents and perceived parental knowledge: Between-and within-person differences. *Journal of Youth and Adolescence*, 35, 659-670.
- Edens, J. F., Hart, S. D., Johnson, D. W., Johnson, J. K., & Olver, M. E.

- (2000). Use of the Personality Assessment Inventory to assess psychopathy in offender populations. *Psychological Assessment*, *12*, 132-139. Doi: 10.1037/1040-3590.12.2.132
- Flannery, D. J., Williams, L. L., & Vazsonyi, A. T. (1999). Who are they with and what are they doing? Delinquent behavior, substance use and early adolescents' after-school time. *American Journal of Orthopsychiatry*, *62*, 247-253.
- Fletcher, A. C., Darling, N., & Steinberg, L. (1995). Parental monitoring and peer influences on adolescent substance use. In J. McCord (Ed.), *Coercion and Punishment in Long-Term Perspectives* (pp. 259-271). Cambridge, MA: Cambridge University Press.
- Fletcher, A. C., Steinberg, L., & Williams-Wheeler, M. (2004). Parental influences on adolescent problem behavior: Revisiting Stattin and Kerr. *Child Development*, *75*, 781-796.
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS*. Sage Publications Limited.
- Fuligni, A. J. (1997). The academic achievement of adolescents from immigrant families: The roles of family background, attitudes, and behavior. *Child Development*, *68*, 261-273.
- Fuligni, A. J., Tseng, V., & Lam, M. (1999). Attitudes toward family obligations among American adolescents with Asian, Latin American, and European backgrounds. *Child Development*, *70*, 1030-1044.
- GGZ Nederland (2008). *Culturele herkomst van cliënten in de ggz en verslavingszorg*. Utrecht: ggz Nederland.
- Goodman, R., Ford, T., Simmons, H., Gatward, R., & Meltzer, H. (2000). Using the Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) to screen for child psychiatric disorders in a community sample. *The British Journal of Psychiatry*, *177*, 534-539.
- Guerra, N. G., Huessmann, L. R., Tolan, P. H., Van Acker, R., & Eron, L. D. (1995). Stressful events and individual beliefs as correlates of economic disadvantage and aggression among urban children. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, *63*, 518-528.
- Gil, E., & Bob, S. (1999). Culturally competent research: An ethnical perspective. *Clinical Psychology Review*, *19*, 45-55.

- Harris, K. M. (2000). The health status and risk behaviors of adolescents in immigrant families. In D. Hernandez (Ed.), *Children of immigrants: Health, adjustment, and public assistance* (pp. 286–347). Washington, DC: National Academy Press.
- Herweijer, L. (2009). *Making up the gap: migrant education in the Netherlands*. Netherlands Institute for Social Research (SCP).
- Holmbeck, G. N., Crossman, R. E., Wandrei, M. L., & Gasiewski, E. (1994). Cognitive development, egocentrism, self-esteem, and adolescent contraceptive knowledge, attitudes, and behavior. *Journal of Youth and Adolescence*, 23, 169-193.
- Ijzerman, H., & Cohen, D. (2011). Grounding cultural syndromes: Body comportment and values of honor and dignity cultures. *European Journal of Social Psychology*, 41, 456-467.
- Janssen, M. M. M., Verhulst, F. C., Bengi-Arslan, L., Erol, N., Salter, C. J., & Crijnen, A. A. M. (2004). Comparison of self-reported emotional and behavioral problems in Turkish immigrant, Dutch and Turkish adolescents. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 39, 133–140.
- Jessor, R., Van Den Bos, J., Vanderryn, J., Costa, F., & Turbin, M. (1995). Protective factors in adolescent problem behavior: Moderator effects and developmental change. *Developmental Psychology*, 31, 923-933.
- Kerr, M., Stattin, H. (2003). Parenting of adolescents: Action or reaction? In Booth & A. Crouter (Eds.), *Children's influence on family dynamics: The neglected side of family relationships*. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Klein, K., & Forehand, R. (2000). Family processes as resources for African American children exposed to a constellation of sociodemographic risk factors. *Journal of Clinical Child Psychology*, 29, 53-65.
- Knorth, E. J., & Eldering, L. (1998). Immigrant adolescents in residential group care and treatment settings: Research and experience in the Netherlands. *Child and Youth Care Forum*, 27, 237–258.
- Krikke, H., Nijhuis, H., & Weesenbeek, R. (2000). *Aan de Grenzen. Suicidaal Gedrag onder Allochtone Meisjes en Jonge Vrouwen*. Den Haag: Public Health Service Bureau.

- Murad, S. D., Joung, I. M. A., Lenthe, F. J. van, Bengi-Arslan, L., & Crijnen, A. A. M. (2003). Predictors of self-reported problem behaviors in Turkish immigrants and Dutch adolescents in the Netherlands. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, *44*, 412–423.
- Pagani, L., Tremblay, R. E., Vitaro, F., Kerr, M., & McDuff, P. (1998). The impact of family transition on the development of delinquency in adolescent boys: A 9-year longitudinal study. *Journal of Child Psychology, Psychiatry and Allied Disciplines*, *39*, 489-499.
- Pels, T., Distelbrink, M., Postma, L., & Geense, P. (2009). (*Parenting in the migration context: A review of research on parenting in families of Dutch Newcomers*) *opvoeding in de Migratie Context: Review van Onderzoek naar de Opvoeding in Gezinnen van Nieuwe Nederlanders*. Utrecht, The Netherlands: Verwey-Jonker Instituut.
- Phenice, L. A., Griffore, R. J., Hakoyama, M., & Silvey, L. A. (2009). Ecocultural adaptive research: A synthesis of ecocultural theory, participatory research, and adaptive design. *Family and Consumer Sciences Research Journal*, *37*, 298-309.
- Rai, A. A., Stanton, B., Wu, Y., Li, X., Galbraith, J., Cottrell, L., Pack, R., Harris, C., D'Alessandri, D., & Burns, J. (2003). Relative influences of perceived parental monitoring and perceived peer involvement on adolescent risk behaviors: An analysis of six cross-sectional data sets. *Journal of Adolescent Health*, *33*, 108-118.
- Reijneveld, S. A., Harland, P., Brugman, E., Verhulst, F. C., & Verloove-Vanhorick, S. P. (2005). Psychosocial problems among immigrant and non-immigrant children; Ethnicity plays a role in their occurrence and identification. *European Child and Adolescent Psychiatry*, *14*, 145–152.
- Salverda, E., (2004). *Laat me los hou me vast. Een kwalitatieve studie naar het welbevinden van Hindostaanse meisjes in Den Haag*. Den Haag: GGD rapport.
- Sanders, M. R. (1999). Triple P-Positive Parenting Program: Towards an empirically validated multilevel parenting and family support strategy for the prevention of behavior and emotional problems in children. *Clinical child and family psychology review*, *2*, 71-90.

- Smetana, J. G. (2008). 'It's 10 o'clock: Do you know where your children are?' Recent advances in understanding parental monitoring and adolescents' information management. *Child Development Perspectives*, 2, 19-25.
- Soenens, B., Vansteenkiste, M., Luyckx, K., & Goossens, L. (2006). Parenting and adolescent problem behavior: An integrated model with adolescent self-disclosure and perceived parental knowledge as intervening variables. *Developmental Psychology*, 42, 305-318.
- Stattin, H., & Kerr, M. (2000). Parenting monitoring: A reinterpretation. *Child Development*, 71, 1072-1085.
- Stevens, G. W. M. (2004). *Mental health in Moroccan youth in the Netherlands*. Rotterdam: Optima.
- Suarez-Orozco, C., & Suarez-Orozco, M. M. (1995). *Transformations: Immigration, family life, and achievement motivation among Latino adolescents*. Stanford: Stanford University Press.
- Van Bergen, D., Smit, J. H., Kerkhof, A.J.F.M., & Saharo, S. (2006). 'Gender and cultural patterns of suicidal behavior. Hindustani young women in the Netherlands', *Crisis: The Journal of Crisis Intervention and Suicide Prevention*, 4, 181-188.
- Van Geel, M., & Vedder, P. (2009). The role of family obligations and school adjustment in explaining the immigrant paradox. *Journal of Youth and Adolescence*, 39, doi 10.1007/s10964-009-9468-y.
- Van Geel, M., & Vedder, P. (2009). Perceived discrimination and psychological adjustment of immigrants. A review of research. *Identities, intergroup relations and acculturation: The cornerstone of intercultural encounters*, 179-190.
- Van Geel, M., & Vedder, P. (2010). The adaptation of non-western and Muslim immigrant adolescents in the Netherlands: An immigrant paradox? *Scandinavian Journal of Psychology*, 5, 398-402.
- Vazsonyi, A. T., & Flannery, D. J. (1997). Early adolescent delinquent behaviors: Associations with family and school domains. *Journal of Early Adolescence*, 17, 271-293.
- Vollebergh, W. A. M., Have, M. ten, Dekovic, M., Oosterwegel, A., Pels, T.,

- Veenstra, R., Winter, A. de, Ormel, H., & Verhulst, F. (2005). Mental health in immigrant children in the Netherlands. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, *40*, 489–496.
- Yau, J. P., Tasopoulos-Chan, M., & Smetana, J. G. (2009). Disclosure to parents about everyday activities among American adolescents from Mexican, Chinese, and European backgrounds. *Child Development*, 1481-1498.
- Zwirs, B. W. C., Burger, H., Schulpen, T. W. J., Wiznitzer, M., Fedder, H., & Buitelaar, J. K. (2007). Prevalence of psychiatric disorders among children of different ethnic origin. *Journal of Abnormal Child Psychology*, *35*, 556–566.